Eduskunta
Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

HE 253/2020

Asiantuntijalausunto; lisäselvitys hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Lisäselvityspyyntö

Eduskunnan hallintovaliokunta on 29.3.2021 päivätyllä kirjeellään pyytänyt lisäselvitystä seuraavista asioista;

- Miten poliisi käytännössä valvoo ulkomaalaisen työvoiman hyväksikäyttöä ja miten tapaukset tulevat poliisin tietoon?
- Kuinka monessa esim. valvontaiskujen yhteydessä ilmi tulleessa tapauksessa käynnistetään vuosittain esitutkinta ja mitkä seikat vaikuttavat siihen, mihin toimenpiteisiin poliisi asiassa ryhtyy?
- Ovatko ihmiskaupan torjuntaan osoitetut lisäresurssit jo tehostaneet ihmiskaupparikosten ilmi tuloa ja mikä on arvio toiminnan tehostumisesta lähitulevaisuudessa?
- Onko apulaisoikeuskanslerin ratkaisulla OKV/383/10/2020 vaikutusta tiedonkulkuun poliisin ja Maahanmuuttoviraston välillä ulkomaalaisen työvoiman hyväksikäyttöön liittyvissä asioissa?

Poliisin valvonta ja rikosten ilmitulo

Poliisi toteuttaa ulkomaalaisvalvontaa sekä päivittäisessä työssään että teemavalvontajaksoina. Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet ovat työsuojelun valvontaviranomaisia ja toteuttavat työsuojelun valvontaa muun muassa tekemällä työsuojelutarkastuksia. Mikäli työsuojeluviranomainen havaitsee rikosepäilyn, tehdään siitä poliisille ilmoitus. Myös Verohallinto tekee tyypillisesti ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttötapauksista rikosilmoituksia poliisille. Poliisi toimii näissä esitutkintaviranomaisena.

Poliisi on yhteistoiminnassa muiden viranomaisten, kuten Työsuojelun, Verohallinnon, Palotarkastuksen ja Elintarviketarkastuksen kanssa osallistunut yhteisiin valvontajaksoihin, kukin omilla toimivaltuuksillaan. Niissä on eri toimialoilla tarkastettu mm. veronumerollisten tunnistekorttien käyttöä, verrattu työntekijälistoja työntekijöihin, kiinnitetty huomiota ulkomaisen työvoiman käyttöön sekä työpaikan työsuojeluoloihin. Yhteisissä teemavalvonnoissa on paljastunut muutamia rikosepäilyjä, joista on tehty rikosilmoituksia ja poliisi on käynnistänyt esitutkinnan.

Valtakunnallisten teemavalvontajaksojen lisäksi Poliisi osallistuu erilaisiin alueellisiin tarkastuskäynteihin yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.

Poliisin tietojärjestelmästä ei ole mahdollista tuottaa tilastotietoa siitä, montako rikosilmoitusta on kirjattu näiden tarkastuskäyntien seurauksena. Valtakunnallisista teemavalvontajaksojen osalta tuloksista tehdään erillinen raportti. Vuoden 2019 ja 2020 tulokset ilmenevät liitteestä.

Ihmiskauppatorjuntaan kohdennetut lisäresurssit ja niiden vaikuttavuus

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmassa 10.12.2019, osallistava ja osaava Suomi - sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta on sovittu, että ihmiskaupan uhrien asemaa parannetaan ja rikosvastuun toteutumista ihmiskaupparikoksissa tehostetaan mm. perustamalla ryhmä ihmiskaupparikosten paljastamiseen ja tutkimiseen.

Poliisihallitus on antanut ohjeen Ihmiskauppaan ja sen kaltaisiin rikoksiin puuttumiseksi, sekä ihmiskaupan uhrien auttamiseksi (17.09.2020, POL-2020-38265). Ohjeessa todetaan mm. että ihmiskaupan ja sen kaltaisten rikosten ilmi saaminen edellyttää poliisilta yleensä pitkäjänteistä ja tehokasta paljastavaa toimintaa. Poliisiin perustettiin keväällä 2020 Poliisihallituksen johdolla toimiva valtakunnallinen ihmiskaupparikostorjunnan asiantuntijaverkosto, jonka kautta varmistetaan se, että poliisiyksiköissä on käytettävissään riittävästi erityisosaamista hallitsemaan ihmiskaupparikollisuuden edellyttämät erityispiirteet.

Tietoon tulleiden ihmiskaupparikosten määrä (ml. paritus ja kiskonnantapainen työsyrjintä) on pitkällä aikavälillä nousussa, mutta silti vain osa niistä tulee lainvalvontaviranomaisten tietoon. Erityisesti seksuaaliseen hyväksikäyttöön perustuvaan ihmiskauppaan liittyy merkittävästi piilorikollisuutta, jota ei ilman aktiivista tiedonhankintaa saada paljastettua eikä siihen ole ollut resursseja kohdentaa.

Poliisi sai syksyllä 20 htv: lisämäärärahan ihmiskauppatutkintaryhmän perustamiseksi. Poliisihallituksen päätöksellä valtakunnallinen ihmiskauppatutkintaryhmä perustettiin Helsingin poliisilaitoksen (HPL) yhteyteen ja siihen kohdennettiin 17 htv:ta ja HPL kohdensi siihen kaksi päällystövastaavaa, eli ryhmän vahvuudeksi tuli 19 htv:ta. Kolme htv:ta kohdennettiin keskusrikospoliisiin (KRP), jonne perustettiin ihmiskauppatoiminto joka vastaa kansainvälisestä yhteistyöstä ja ihmiskaupan tilannekuvan ylläpitämisestä.

HPL:n valtakunnallinen tutkintaryhmä, KRP:n ihmiskauppatoiminta sekä aikaisemmin perustettu valtakunnallinen asiantuntijaverkosto toimivat tiiviissä yhteistyössä ja antavat paremmat edellytykset poliisille torjua, paljastaa ja tutkia ihmiskaupparikoksia. Tämä kokonaisuus on toiminut vasta kaksi kuukautta ja on tässä vaiheessa mahdotonta antaa mitään kokonaiskuvaa sen vaikuttavuudesta. Poliisihallitus seuraa kuitenkin tarkasti toimintaa ja tulee loppuvuodesta tekemään toiminnasta arvion ja sen perusteella arvioida tuleeko toiminnasta antaa lisäohjeita. Tässä vaiheessa voi kuitenkin todeta sen, että lisäresursoinnilla on pystytty tehostamaan erityisesti seksuaalisen hyväksikäytön ihmiskaupan paljastamista.

Apulaisoikeuskanslerin ratkaisun vaikutus

Apulaisoikeuskanslerin ratkaisu koski tiedonkulkua poliisin ja Maahanmuuttoviraston välillä maasta poistamisen toimenpanoon liittyvistä etsintäkuulutuksista eikä näin ollen liity ulkomaalaisen työvoiman hyväksikäyttöön.

Poliisitarkastaja Måns Enqvist

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 07.04.2021 klo 12:49. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet Tilastotietoa teemavalvonnasta

Jakelu Eduskunnan hallintovaliokunta